

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Любомир Игнатов,

върху дисертационният труд на Ивайло Евгениев Василев за присъждане на
ОНС „доктор“ по професионално направление 2.4. „Религия и Теология“,
научна специалност „Пастирско богословие“

на тема:

**„Свободната воля и послушание в процеса на духовното обгрижване на
православния християнин“.**

Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, катедра
„Практическо богословие“. Научен ръководител: доц. д-р Иво Янев.

Данни за процедурата.

След решение на Факултетния съвет на Богословския факултет от 21 март 2024 г. (протокол № 10) и електронен доклад на декана на Богословски факултет и със заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, № РД 20–851 от 16 април 2024 г. с вх. № 70-15-103 от 01 април 2024 г. Ивайло Евгениев Василев е отчислен от обучение в редовна докторантура с право на публична защита, считано от 01 март 2024 г.

Със заповед № РД 38-351 от ректора на СУ, считано от 02 юли 2024 г. е утвърдено жури в пет-членен състав, вписано в Регистъра на СУ за членове на научни журита на 20 юни 2024 г. под № . 28.

На първото заседание на научното жури, състояло се на 16 юли 2024 г. (протокол №1) бе определен председател на научното жури и бяха определени

кои от членовете на научното жури да бъдат рецензенти на дисертационния труд на Ивайло Василев и кои да са автори на становища, като същевременно бе насрочена дата за публична защита.

Curriculum vitae

Ивайло Евгениев Василев (с кръщелно име Йоан) е роден на 27 август 1987 г. в гр. Пловдив. Завършва Езикова гимназия в родния си град, след което продължава образованието си в Американския университет в България, следвайки икономика и политически науки, а впоследствие и в Лондонския икономически институт, придобивайки магистърска степен и специалност „Местно икономическо развитие“. В следващите години заема различни светски длъжности, както и църковни служения, някои от които изпълнява и до днес. През 2018 е записан в магистърската програма „Църковно социално дело“ при Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, дипломирайки се с отличие през 2020 г. В следващата година е зачислен като редовен докторант в катедра Практическо богословие при същия факултет, докторирайки в областта на Пастирското богословие. Отчислен е с право на защита през март 2024 г.

Общи данни за дисертацията

Дисертационният труд е изложен в рамките на 247 стр., от които 12 Приложение и 18 стр. Библиография. Вписани са 891 бележки под черта и са използвани общо 223 издания по темата, от които 79 изворова литература, 83

публикации, свързани с дисертацията и още 61 издания на английски и гръцки език, отново свързани с темата на дисертацията.

В цялостен план дисертационният труд на докторант Ивайло Василев отговаря на изискванията за подобен род научни съчинения. Изказът е научен, но същевременно лек и разбираем, въпреки сложният характер на материята. Подбрана е необходимата, подпомагаща изследването методология и е използвана богата по обем изворна и научноизследователска литература. Прави впечатление дългия списък чуждоезични пособия. Всичко това отново е белег на положена усилена научноизследователска работа, довела до посочената по-горе дисертабилност на съчинението и осъществяването му като един наистина сериозен дисертационен труд, представляващ безспорен принос в тази област на богословската наука. Всъщност всяка от трите глави на дисертацията има своя приносен характер. И още: бих определил съчитнението като съвременно, актуализирано и навременно тайноводство, като древната с такова име книга, която въпреки, че е написана от лице, нямащо опита на духовник, би била изключително много полезно четиво в качеството на наръчник на духовници и миряни. В тази връзка горещо препоръчвам отпечатването на дисертацията, а ако е Богу угодно в благовремие да бъде удостоен и с огнената Петдесетница на свещенството, като научните му приноси станат и духовно-житейски.

Към документацията по процедурата са приложени и три статии, имащи идейна връзка с темата на научния труд.

Тематични коментари и структура на дисертационния текст

Въпросите, свързани с духовното обгрижване на православния християнин са били винаги важна материя в богословската наука и в частност в пастирското богословие. За актуалността и твърде големия интерес в тази насока са в свидетелство безброй многото съчинения, обогатили богословската литературно-творческа съкровищница. Началото на това благодатно творчество поставили мъдри и богоносни отци и църковни писатели, живели епохи преди нас. Пастирско-богословската наука обаче, е необятна. Въпреки постигнатото в забележителна величина още в патристичната епоха, както и от страна на руски, гръцки, западни и български учени-богослови от по-късно време, изследванията върху проблемите на православното пастирско богословие продължават и в наше време и все още има твърде много неосветлени пространства от неговата същност, история и мисия. Така че работа в тази област има много, а изследването на Ивайло Василев е естествено продължение на този процес.

Няма съмнение, че дисертантът Ивайло Василев е избрал посочената по-горе тема от желание да опознае в дълбочина православното Пастирско богословие, надявайки се постигнатото от него и отразено в съчинението му „да даде плод в сърцата на читателите“, както сам той посочва в последното изречение от Предговора. Съзнавайки вероятно, че това изследователско поле е наистина необятно, той не се ограничава в изследване на посочената в темата на изследването проблематика, но засяга и други, свързани с това изследване въпроси.

Видно е, че докторантът е положил огромни усилия и забележително старание при съставянето и изложението на дисертационното си съчинение,

което в крайна сметка намираме във вид и качество на сериозен изследователски труд, с присъщите му научни приноси. В предложения текст в подробен, но и в систематизиран вид е представено почти всичко, свързано със свободната воля и послушанието в процеса на духовното обгрижване на православния християнин. Дисертантът се позовава в съчинението си на научните постижения на видни изследователи в тази област, ползвайки ги като база, върху която надгражда със свои научни проучвания, в което се състои всъщност и приносния елемент на неговата работа. В тази връзка смея да заявя, че съм напълно съгласен с посочените от дисертанта самооценка на научните приноси, представени в четири мерни единици.

Дисертационното съчинение се състои от обичайните структурни елементи на научното текстово изложение: Предговор, Увод, научно изложение в три части (глави), Заключение, Библиография, следвани от Приложение.

Предговорът е представен в обичайния (класически) вид. Съдържа кратко встъпление към темата на дисертацията и благодарности към личности, съдействали за успешното довеждане на научния труд до желаното завършване.

В **увода** е представено отново кратко встъпление към тази част от дисертацията, както и основните параметри на изследването: обект, предмет, цел и задачи на изследването, изследователски хипотези, методология, в която в съгласие с характера на изследваната тема са подбрани за ползване подходящият кръг изследователски методи, във връзка с които дисертантът посочва, че методологията е „заимствана от традициите на богословската наука и светите отци“. Представени са още изследователският подход в

процеса на научната работа, както и актуалността и значимостта на темата. В края на увода е отразена обстойна история на изследванията и публикациите по темата. В общи линии уводът следва обичайния и общоприет план за съставяне на уводна част към писмените изложения на научните изследвания.

Първа част (или първа глава) разглежда предварителни и общи въпроси свързани със свободната воля и послушанието. След вникване в съдържанието на тази глава наистина се стига до извода, каквато несъмнено е и една от основните цели на дисертанта, че в доктрината на Православната църква е заложена презумпцията всеки човек да бъде духовно обгрижван и воден по пътя на своето душевно спасение от наставник с придобита вече и изявена опитност, призната от Църквата и възприета в качеството си на душепастирско служение. По дадената му от Бога свободна воля всеки пасом има правото сам да избере своя духовен ръководител, чиито наставления да следва със синовно послушание. Синергията на свободната воля с послушанието се разглежда като решаваща за духовното извисяване на православния християнин, която дисертантът синтезира в израза „свободна воля за послушание“.

Единствената цел на духовното ръководство е именно постигането на християнските ценности и съответно душевно спасение, а съработничеството между духовен наставник и наставлявано чадо е самата същност на пастирското служение. Тук знаменателни са думите на автора на дисертационния текст представени в Автореферата, че „както е безценна ролята на бащата по плът за детето, такава е и ролята на духовния отец за православния християнин“. Подобно изречение откриваме и в Автореферата, изречено във връзка с трета глава, а именно: „Човек не бива да слуша собствената си воля, но да се доверява на по-опитните“.

Смятам, че Йоан Василев се е справил отлично и поставената в първа глава богословско-научна цел е постигната, като родната ни богословска наука богатее дори и само с тази част от представеният научен труд.

Втора част (или втора глава) занимава читателя вече със същностни въпроси по темата – процесът на духовното обгрижване и произтичащите от него духовен генезис и утвърждаване във вярата. По-точно казано тя разглежда обстоятелствата, в които се проявява волята, както и особеностите, които послушанието има в различните етапи от духовното обгрижване.

Смея да изкажа мнението си, че именно в тази част от дисертацията, представяща два от четирите етапа от процеса на духовно обгрижване, се съдържа есенцията на този научен труд, естествено продължена в следващата глава. Адмирарам написаното в точка Причастие и молитва.

Трета част (глава) представя плодonoсието от духовното обгрижване и свързаната с него проблематика. Тук предмет на изследване продължава да бъдат свободната воля на човека и послушанието, като необходима условност за духовния му напредък по пътя към спасението на душата му. Съответно обект на разискване са и неблагоприятните последици от непослушанието.

В края на изложението авторът на дисертацията отбелязва, че с поставените в изследването задачи и тяхното изпълнение в процеса на научните търсения „заложената цел на научното произведение да изследва и установи мястото на свободната воля на човека и послушанието му за душевно спасение и вечен живот в различните периоди от духовния му живот и обгрижване е постигната и изпълнена“. С тази констатация съм съгласен и аз.

Заклучението следва обичайния начин за представяне на тази част от научните съчинения. В общи линии представлява сбогуване с читателя, като е

направен опит за равносметка от извършената работа, придружена от затвърждаване и допълнително богословско разясняване на постигнатите резултати.

Библиографията, както вече бе посочено, съдържа общо 223 публикации, като 79 от тях са изворова литература, 83 издания на кирилица и 61 чуждоезични пособия.

Приложението, поместено в самият край на съчинението включва таблица, онасловена „Таблица на равенството“, според св. Максим Исповедник, следвана от общо 22 извлечения от творения на св. отци на Православната църква, даващи допълнителна яснота и аргументиращи научното изложение.

С голямо задоволство установявам, че дисертационният текст е преработен и установените от мен и моите колеги при вътрешното обсъждане неясноти и недоглеждания в текста са отстранени. Убеден съм, че с това приносния характер и качеството на съчинението са по-категорично подчертани, и изложението добива още по-безукорен вид.

Тук ще повторя една направен при вътрешното обсъждане констатация, а именно, че на места съчинението придобива облик на поучително слово, а мястото на този църковен жанр по традиция и право е на църковния амвон и не толкова на университетската трибуна, **НО** с оглед характера на съчинението подобен авторски подход намирам за оправдан, визирайки и казаното от автора на стр. 6, че „съчинението си поставя за цел освен да отговори на научните критерии за една дисертация, да принесе и практическа полза,,

Заклучение

Въз основа на добитите прекрасни впечатления и приносния характер на дисертационния труд, убедено препоръчвам на членовете на уважаемото жури да присъедини г-н Ивайло Василев към общността на докторите-богослови, давайки положителна оценка на неговата научна работа. Такава оценка с огромно задоволство и адмирации давам и аз, с препоръка авторът да положи блага воля и направи необходимото за издаването и популяризиране съдържанието на своята отлична и навременна дисертация. Достоинствата ѝ са в необходимата достатъчност тя да бъде добре приета сред работещите „Церкви и Отечеству на ползу“ наши свещеноначалници, останалото духовенство и цялото българско църковно изпълнение.

София, 09.10.2024 г.

Доц. д-р Любомир Игнатов